

CHÔNG

bạo lực gia đình trong cơ chế thị trường

PHẠM MINH CHIÊU (*Học viện Cảnh sát nhân dân*)

Chiến lược xây dựng gia đình Việt Nam giai đoạn 2005-2010 khẳng định rằng: "Gia đình là tế bào của xã hội, là nơi duy trì nòi giống, là môi trường quan trọng hình thành, nuôi dưỡng và giáo dục nhân cách con người, bảo tồn và phát huy văn hoá truyền thống tốt đẹp, chống lại các tệ nạn xã hội, tạo nguồn nhân lực phục vụ sự nghiệp xây dựng và bảo vệ tổ quốc..."

Sau 20 năm tiến hành công cuộc đổi mới, Việt Nam đã có những thay đổi toàn diện và sâu sắc trong tất cả các lĩnh vực của đời sống kinh tế xã hội, trong đó có các mối quan hệ gia đình. Quá trình đổi mới đem đến cho gia đình Việt Nam những cơ hội phát triển mới, mức sống của đại bộ phận các gia đình đã được nâng cao. Trong vòng 15 năm, từ 1990 đến 2004, tổng sản phẩm trong nước (GDP) tăng gấp 3 lần, đạt mức bình quân 7,5% năm. Tỷ lệ hộ nghèo giảm từ 58% năm 1993 xuống 24% năm 2004 (Tổng cục thống

kê 2004). Các chức năng cơ bản của gia đình có nhiều biến đổi theo chiều hướng tích cực. Tuy nhiên bên cạnh việc tiếp nhận những tác động tích cực về kinh tế-xã hội do quá trình đổi mới đem lại, gia đình Việt Nam cũng đang phải đối mặt với nhiều thách thức: Vấn đề về thiếu việc làm, thu nhập chưa ổn định

và những rủi ro từ cơ chế thị trường; gia tăng các cặp vợ chồng ly hôn, ly thân, những người chung sống không đăng ký kết hôn; bạo lực gia đình; các vấn đề liên quan đến chức năng giáo dục, chăm sóc trẻ em;

người già cô đơn, không nơi nương tựa; mâu thuẫn giữa các thế hệ; trẻ em lao động sớm và bị lạm dụng; thiết chế gia đình lỏng lẻo, các tệ nạn xã hội ảnh hưởng đến hạnh phúc gia đình; vấn đề bình đẳng giới...

Bạo lực gia đình là hành vi cố ý của thành viên gia đình gây tổn hại hoặc có khả năng gây tổn hại về thể chất, tinh

1001 kiểu bạo lực gia đình

thần, kinh tế đối với thành viên khác trong gia đình. Nguyên nhân chính trong bạo lực gia đình hiện nay là: say rượu, mâu thuẫn trong làm ăn, mâu thuẫn trong sinh hoạt, khó khăn về kinh tế. Ngoài ra còn có một số nguyên nhân khác cũng được nhắc đến như: thói quen gia trưởng, mâu thuẫn trong cách dạy con, nghiện hút, cờ bạc, nghi ngờ ngoại tình...

Với hiện tượng “chồng đánh vợ”, nguyên nhân chính được đề cập nhiều nhất là do say rượu (37,5%), tiếp đến là do mâu thuẫn trong sinh hoạt (23,8%). Ngoài ra “chồng đánh vợ” còn có nguyên nhân mâu thuẫn trong làm ăn (55,1%). Hiện tượng “vợ chửi mắng chồng” chủ yếu do hai vợ chồng mâu thuẫn trong sinh hoạt (36,8%), lý do người chồng uống rượu đứng ở vị trí thứ hai (26,7%). Trong cuộc sống hàng ngày, sự khác biệt về nhu cầu, mong muốn suy nghĩ của mỗi cá nhân tất yếu sẽ dẫn đến những khác biệt trong cách giáo dục con hay những cư xử thiếu tế nhị khi nóng giận, cách ứng xử với gia đình nội ngoại hai bên cũng là lý do dẫn đến việc mắng chửi giữa hai vợ chồng.

Qua phân tích lý do dẫn đến từng hiện tượng bạo lực cụ thể, có thể nhận thấy: Sự bất đồng quan điểm trong sinh hoạt hàng ngày cũng như trong việc làm ăn đang là những nguyên nhân cơ bản và trực tiếp dẫn đến mâu thuẫn và hành vi bạo lực gia đình. Nhiều nghiên cứu đã chỉ ra rằng một trong những nguyên nhân gốc rễ của nạn bạo lực gia đình chính là tư tưởng gia trưởng, quan niệm coi người vợ chỉ có địa vị phụ thuộc trong gia đình và người chồng có quyền muốn làm gì cũng được.

Hậu quả, là trong môi trường gia

đình có bạo lực, người gánh chịu hậu quả trước tiên là nạn nhân của hành vi bạo lực, tiếp đến là các thành viên trong gia đình. Trong những thành viên đó, trẻ em là đối tượng dễ bị tổn thương nhất. Những hiện tượng bạo lực nghiêm trọng như đánh và chửi mắng gây tổn thương nhiều nhất cho hai đối tượng phụ nữ - nạn nhân của bạo lực và trẻ em. Đối với phụ nữ khi bị chồng đánh hoặc chửi mắng tâm trạng của họ rất nặng nề. Đối với trẻ em hậu quả của tình trạng xung khắc và bạo lực giữa cha mẹ cũng rất nặng nề (có những trường hợp đã bỏ nhà đi hoang hoặc tự tử).

Từ những phân tích trên về mâu thuẫn và bạo lực gia đình cho thấy: Đời sống gia đình luôn chứa đựng trong nó những mâu thuẫn giữa các thành viên, đặc biệt là mối quan hệ giữa người chồng và người vợ. Những mâu thuẫn này bắt nguồn từ chính những khác biệt về lối sống, cách ứng xử, mong muốn và nguyện vọng của mỗi cá nhân trong gia đình. Chính vì thế mâu thuẫn trong sinh hoạt là một trong những nguyên nhân chính dẫn đến các hình thức bạo hành trong gia đình. Rõ ràng vấn đề giáo dục tiền hôn nhân về đời sống hôn nhân và gia đình cho đối tượng thanh niên - những người chuẩn bị bước vào cuộc sống gia đình là rất cần thiết. Bạo lực gia đình diễn ra với nhiều hình thức, tất cả trong các mối quan hệ gia đình từ quan hệ vợ chồng đến quan hệ cha mẹ - con cái. Vì thế, để bảo đảm sự ổn định và hạnh phúc gia đình cần quan tâm tới việc phòng chống tất cả các hình thức bạo lực, trong đó việc xử lý nghiêm các hành vi bạo lực gia đình cũng là một biện pháp cần thiết nhằm giáo dục và phòng ngừa. ■